Algemene beschouwing begroting 2027 en MJB 2028-2030

Beste aanwezigen, luisteraars thuis, voorzitter,

Als laatste spreker ga ik u even wakker schudden. Ik neem u mee terug naar 1972… sommigen/velen van u waren nog niet geboren. Ik was toen 12 en net begonnen aan de brugklas op het Grotiuscollege in Heerlen. Ik genoot van het leven en de eindeloze kansen die vóór mij leken te liggen. Ik wist nog niets van ecologische voetafdruk of klimaatverandering.

In 1972 verschijnt het rapport van de Club van Rome, getiteld "Grenzen aan de groei"; een oproep van een groep topwetenschappers uit diverse landen om te stoppen met het groeidenken als een oneindige beweging. Via diverse modellen toonden deze wetenschappers aan dat ongebreidelde groei onherroepelijk zou leiden tot vernietiging van ons leven.
Door teveel gebruik van eindige grondstoffen.
Door oplopende vervuiling en vernietiging van ecosystemen.
Met als gevolg tekort aan alles en uiteindelijk ook tekort aan voedsel, water en energie.
Ik citeer: "*Overtollige warmte in de atmosfeer en CO2 rondom de steden is de oorzaak van de vorming van stedelijke warmte-eilanden, waarin zich talrijke meteorologische onregelmatigheden voordoen"* Tekst uit 1972! Alsof het gisteren is geschreven.
Dit zwarte scenario is voor veel leden binnen PRO de reden om hun zorgen regelmatig te laten horen en deze ook in de politiek een plek te geven. Wij hebben te zorgen voor onze wereld, in het belang van onszelf en de komende generaties. Nu, 55 jaar later, is het de hoogste tijd om te erkennen, en ik citeer nogmaals: …"*dat er enige fundamentele wijzigingen in onze levensfilosofie en in ons gedrag noodzakelijk zijn".* Nogmaals: alsof het gisteren is geschreven.

Terug naar nu: Als fractie PRO stellen we een andere volgorde van de ambities in deze begroting voor:
Wij hadden de ambitie rond Natuur op 1 gezet.
Natuur als een gezonde leefomgeving, met voldoende biodiversiteit en ruimte voor dieren, planten én mensen.
Natuur als absolute voorwaarde voor gezond leven, nu en later.
Natuur gedefinieerd als kwaliteit van lucht, water en bodem, waardoor leven mogelijk is.
Natuur als een intrinsieke waarde in zichzelf, niet als onderdeel van een economische waardering of verdienmodel.
Landschap, in deze begroting vaak genoemd in een adem met Natuur, is dan de uitwerking van hoe we zorgen voor deze Natuur, welke inrichting daarbij ondersteunend is. Ons prachtige Bocage-landschap, waar we zo trots op zijn, helpt de Natuur niets wanneer er door Glyfosaat oranje gekleurde weilanden aanwezig zijn. Of platgespoten aardappel- en maisvelden waar geen "onkruid" en insecten te vinden zijn.

Omdat wij het belang van Natuur als voorwaarde boven alles stellen, dienen wij de **motie in om binnen onze gemeente te komen tot een Natuurbeleidsplan**. Daarin wordt concreet beschreven wat we willen realiseren voor onze Natuur in Eijsden-Margraten en hoe we dat gaan realiseren. Ook hoe we dat doen in samenwerking met boeren, die mede ons landschap vorm geven en daarmee onze Natuur. We hebben eerder méér dan minder boeren nodig om dit te realiseren, boeren die een bedrijfsmodel hanteren dat bijdraagt aan onze Natuur. Het is een uitdaging, maar we weten dat het kan, de voorbeelden zijn er.
In dat Beleidsplan wordt ook beschreven hoe binnen Eijsden-Margraten de Natuur een stem krijgt in onze besluitvorming. Met Natuur als prioriteit en niet als een laatste regeltje in voorstellen of als een verplichte sluitpost. We hebben het hier over het voortbestaan van onze aarde, waar ook wij, als inwoners van Eijsden-Margraten invloed op hebben.

Gezien de ruime budgetten die voor de twee andere ambities beschikbaar zijn in deze begroting, verwachten wij dat een reëel budget vanuit de Reserve Groen voor het opstellen van dit Natuurbeleidsplan beschikbaar komt, zodat we aan deze belangrijke voorwaarde voor een leefbare toekomst kunnen werken.

Naast dit belangrijke onderwerp, dienen wij nog enkele moties in vanuit het belang van onze Natuur:
- de motie om de Pilot Bemelerberg, gericht op stikstofreductie, tot uitvoering te brengen, ook wanneer de Provincie besluit hier geen prioriteit aan te geven;

- de motie voor het Ecoduct bij Cadier en Keer, een noodzakelijke natuurverbinding voor dieren over de drukke Provinciale weg;
- de motie Van stoken naar versnipperen, een voorstel om af te stappen van het verlenen van permanente ontheffingen voor het stoken van vuur in de open lucht. Hiermee wordt de luchtkwaliteit in onze agrarische gemeente beter beschermd.

Wij hadden de ambitie rond Wonen op 2 gezet. Als het recht voor iedereen op een dak boven je hoofd, ook een voorwaarde voor een gezond leven. Maar wel afgestemd op de Natuur, door te kijken naar waar je bouwt en hoe, met welke materialen je bouwt. Wij zijn blij met de integrale benadering die het College beschrijft in haar stukken, waarbij de 3 ambities in samenhang gebracht worden. Alleen starten wij vanuit de belangen van de natuur, want zonder natuur geen leven en dus ook geen woningbehoefte.
We zijn blij om te vernemen dat onze gemeente zich heeft aangesloten bij Building Balance Limburg, waar aandacht is voor ecologisch bouwen, liefst met regionale materialen, verbouwd door onze eigen boeren.
Dan de woningbehoefte. Goed dat dat onderkend wordt in deze Begroting en dat daar geld voor beschikbaar is. Behoefte bij jongeren om zelfstandig te gaan wonen, bij ouderen om minder groot te gaan wonen, bij 1-2 persoonshuishoudens en bij statushouders die een veilige plek bij ons zoeken. Wij zullen bij alle bouwplannen scherp letten op bouwen voor deze doelgroepen binnen onze gemeente. En op betaalbaar bouwen, want wonen is een recht voor iedereen, ongeacht je portemonnee. Wij zien uit naar de uitkomsten van het nieuwe woonbehoefteonderzoek, zodat we zeker weten dat bouwplannen aansluiten bij de behoeften van onze inwoners.

Wij hadden de ambitie rond Economie op 3 gezet. Een economie die dienstbaar is aan onze samenleving. Als middel om levensgeluk en brede welvaart te creëren, via werk en inkomen voor onze inwoners. Bedrijven en ondernemers betalen mee aan voorzieningen binnen onze gemeente. Zij verdienen ondersteuning en stimulans van deze gemeente om door te ontwikkelen en klaar te zijn voor de toekomst. En daarbij zetten wij opnieuw Natuur in de spotlights. Want ongebreidelde **economische groei,** zoals beschreven in 1972 door die Club van Rome, is een doodlopende weg. Het gaat niet om groei, het gaat om duurzame creatie van voedsel, materialen en producten die nodig zijn om te leven. Wanneer daar genoeg van is, is het genoeg. En wanneer die creatie gepaard gaat met het benutten van Natuur i.p.v. het vernietigen ervan, zitten we op het goede spoor.
Wij zijn blij met het concept Cittaslow dat onze gemeente omarmt. Dat mag nog wat meer inhoud krijgen, maar is in ieder geval ook gericht op respectvol omgaan met de leefomgeving.

Omdat we op dit moment niet zeker weten of de visie van PRO past bij wat er door het College in de Economische Visie geformuleerd gaat worden, dienen wij samen met EML en CDA een amendement in om het budget dat gereserveerd wordt voor Economie voorlopig te begrenzen. Laten we eerst de tijd nemen om de Economische Visie met elkaar op te stellen. Daarna kunnen we bezien wat er nodig is qua uitvoering om te komen tot die economie die dienstbaar is, die ondersteunend is aan de Natuur en die bijdraagt aan brede welvaart.

Deze Begroting voor 2027 bevat prima componenten die aansluiten bij het Coalitieakkoord waar wij onze handtekening onder gezet hebben. Wij als fractie PRO zullen scherp blijven op de uitgangspunten die PRO van groot belang acht.

Daarom vragen wij bij het College extra aandacht voor de Inclusiviteitsagenda, zodat in Eijsden-Margraten iedereen mee kan doen en mag zijn wie die is. Aangezien onze PRO-wethouder verantwoordelijk is voor deze portefeuille, vertrouwen wij erop dat binnen afzienbare tijd hiervoor een mooi plan gepresenteerd wordt.

Verder stelt het Coalitieakkoord dat Eijsden-Margraten als dienstbare overheid luistert naar wat er leeft in de dorpen, duidelijk is over wat wel of niet mogelijk is, en open communiceert over de keuzes en afwegingen. Om te voldoen aan deze verplichting legt PRO een motie voor om in het kader van de Wet Open Overheid, de Woo, niet alleen Woo aanvragen te publiceren, zoals nu al gebeurt op de website van de gemeente, maar ook de daarop genomen besluiten en verstrekte informatie openbaar te maken.

Deze begroting voor 2027 vraagt een financiële bijdrage van onze inwoners, omdat de bekostiging van het Rijk ons de komende 2 jaren in de steek laat. De coalitie kiest met deze Begroting niet voor stilstand, maar voor overbrugging van deze financieel lastige periode van 2 jaar. Zodat belangrijke ontwikkelingen door kunnen gaan of een impuls kunnen krijgen. Zodat we over 2-3 jaar verder zijn dan nu, in het belang van een gezonde leefomgeving en brede welvaart voor onze inwoners. Het coalitieakkoord heet niet voor niets: Samen vooruit.

Helaas ontkomen we in de Begroting 2027 niet aan een lastenverzwaring voor onze inwoners via een verhoging van de Onroerend Zaak Belasting. Dit geldt wat PRO betreft voorlopig alleen voor het jaar 2027, waarna voor 2028 en verder opnieuw zorgvuldig bekeken wordt welke maatregelen binnen onze gemeente noodzakelijk zijn om financieel gezond te blijven.
Om dit te benadrukken leggen we samen met EML en CDA een motie voor, waarin de voorgestelde verhoging van de Onroerend Zaak Belasting echt alleen voor 2027 geldt. Dat geeft ons de tijd en ruimte om gedurende het komende jaar liefst andere financiële oplossingen te vinden, die minder leiden tot zwaardere lasten voor onze inwoners.

Met deze beschouwing, waarin de PRO prioriteiten geduid zijn en aanvullingen via diverse moties beschreven, sluit ik deze bijdrage van PRO af. We hopen tot goede afspraken te komen met het College, met al deze aanvullingen op het pittige werk dat de afgelopen maanden door het College, maar zeker ook door onze ambtenaren is gedaan. Dank voor alle voorzetten en toelichtingen, uitwerkingen, antwoorden op ál die vragen die wij steeds maar stellen. Dank voor uw geduld om ons toch van complete informatie te voorzien. Voor ons als fracties, die slechts een fractie van de tijd beschikbaar hebben om besluiten te nemen over belangrijke zaken voor onze inwoners, heel belangrijk.

Afsluitend, voorzitter, ik denk dat wanneer wij naar elkaar blijven luisteren en proberen steeds de afweging te maken: “wat wordt onze inwoner daar beter van”, we onze rollen goed vervullen. Ook al blijven we verschillen over de manier waarop we dat bereiken, laten we wel ditzelfde uitgangspunt in het vizier houden. Samen vooruit, met en voor onze inwoners.

Dank voor uw aandacht.